

SECRETARIATUS EPISCOPORUM.

Agitur in subsequentibus casibus de taxatione, quam propter Beneficiorum Provisiones, Ordinum Literarum, Dimissorias, Dispensationes, & id genus alia Episcoporum Secretarii percipere possunt, quemadmodum etiam de ea, quam ob sigillum nonnulli Episcopi sibi sumunt. Taxationibus his modum imposuit Tridentina Synodus *sess. 21. cap. 1.* a cuius afferendis verbis, quae in casu, qui proxime sequitur recabuntur, in praesentia supercedemus, illud monuisse contenti cum Domino de Sainte Beuve nos eorum, qui Concilii definitionem in hoc negotio transgredirentur, impudentiam ac temeritatem hanc fatis mirari posse. Tridentini Concilii propemodum verba repetit Blesensis Constitutio, *cap. 20.* ut infra compertum fiet.

C A S U S I.

Jus Secretariatus Episcoporum.

1. Episcopus ex Secretariatu (idem de sigillo sentiendum) nullum pecuniarum lucrum percipere debet.
2. Secretarius potest aliquip emolumenta sumere ratione laboris, quem in scribendo auge obsequendo collocat.
3. Episcopus Officialis sui munus locare non potest, ac Notarii peritis ac secretariis emolumenta debens certis, iisqueque brevissimis terminis circumscribi.

Q U A E S I T U M .

Theologie Doctores rogantur, ut suam super hisce difficultibus sententiam proferant.

I. Queritur, an Episcopus ex Episcopatus sui Secretariatu potest cunctis sibi pecuniarum percipere praeter eius stipendium, qui eo munere fungitur?

II. Queritur, idemne de Episcopi sigillo sentiendum, atque an compilarium Dioceseion confuetudine ejusmodi lucrum statuerit firmetur?

III. Queritur, an Episcopus Officialis munus locare potest?

Ut has difficultates in bono lumine collocentur, rogantur Doctores, ut animadventiantur, Episcopi, qui ex Secretariatu atque Officialitate prouentione aliquem sumendum sibi proposuerint, eam mentem huius, ut ad Officialitatis ipsius negotia, & ad depravatorum Clericorum mores reformatos so proventu uteretur. Ad sigillum quod attinet, id ex eo lucrum aliquip percipi possit videtur evincere, quod Cathedratis Ecclesiæ Praebenda tres, & Capella una sua ex sigillo redditus obtinent; sicut Praebendas libras quinque, solidi decimam; Capellanus percipit libras octodecim, ne quid dicatur de expensis, cuiusmodi sunt cera, charta, stipendia ob signiantur.

Rogantur, præterea Doctores, ut definiant, quid denum ob Secretariatus Expeditiones Episcopi Secretarius percipere potest? atque an veteribus in hanc rem Sanctoribus illustrare debeat? Quomodo denique sigilli emolumenta definienda sint?

R E S P O N S I O .

Theologia Doctores, qui propositum facti speciem videunt, existimant, se omnino recederet non potest a regula,

quam Tridentina Synodus *sess. 21. c. 1. de Reformatione*, statuit: Itaque ut ad primam & alteram questiones respondent, percutiam habent Concilii tantum verba esse describenda: *Quoniam ab Ecclesiastico Ordine omnis suspicio avaritiae obesse debet, nihil pro collatione querimurcumque Ordinum, etiam Clericis Tonjura, ne pro Sigillo, ne ad quamcumque de causa, etiam sponte oblatum, Episcopi, & alii Ordinum Collatores, aut eorum Ministris quoque praesertim accipiant. Notarii vero in illis tantum locis, in quibus non vigeat laudabilis confuetudo nihil accipiendo, pro singulis Litteris Dimissoriis, aut Testimonialibus decimam tantum unius aurei partem accipere possint; etiam dammatio salarium nullum sit confitendum pro officio exercitando; nec Episcopo ex Notariis commissis aliquip emolumenum, ex eisdem Ordinum collationibus directe vel indirecte proweire possit; tunc enim speram sicut ex prefate omnino teneri decernit; contraria taxas ac Statuta & Constitutiones, etiam immemorabiles, querimurcumque locorum, que potius abusus & corruptio secretariorum facientes non recipi possint, penitus cessando & interdicendo; & qui feceris facientes, tam dantes, quam acceptores, ultra divisionem utriusque, pacem a jure inflatus ipso facto invenerint. Ex quibus verbis liquido constat eam Tridentina Synodi intenti esse, ut Episcopo vel ex Secretariatu, vel ex filio nihil emolumenta percipiant, & qui quid inde luci provenit, quod Synodus ad taxationem fatis modicam redigit, & ad eos, quibus Litteras ob signandi demandatum officium est, omnino pertinet. Cardinalium Declarationes hanc doctrinam confirmant, et verba: *Constituto prescipi ab Ordinatis ad primam Tonsum am forcipi, peccare, & mapas . . . pariterque a Presbyteris intelligitur periade ac corruptela revocata.* Itaque Cardinali-*

Toletus *lib. 5. Infract. Sacerd. cap. 88. num. 9. unum, inquit, hic nerandum circa Episcopum, quantum ad Ordinum administrationem ex Concil. Trid. *sess. 21. cap. 1. de Reformatione*, ubi tria instituuntur, & ordinantur circa hoc. Primus est, ne nullus Episcopus pro illis Ordinum collatione, aut pro Litteris Dimissoriis, aut pro Sigillo, quicunque possit accipere quicunque praesertim, etiam sponte oblatum, sed omnino gratis ipsa exhibeantur . . . Terterum est circa Notarium similiter & Episcopum. Non potest Episcopus commodum aliquip labore per viam Notarii, exigendo aliquip ab ipso Notario pro his, que Notarium evenient. Liberatus ergo & omnino gratiam abet esse Ordinum collatum. Verum illud apud veris maxime dignum est, Concilium declarare contrarias confuetudines spectandas esse tanguam abusus simoniac patrocinationes; ut prouide apparet id ei propositum fuisse, non ut novam Legem conderet, sed disciplinam veterem instauraret. Regula hac ad Beneficiorum quoque collationem extenditur, ut Cardinalium Congregatio definit, & ad cetera emia, que in Episcoporum Cardis expedientur, ut animadvertisse Barboea in Caput hoc, & apud eum Nicolaus Garcias de Beneficiis *p. 8. num. 76. & 77. & Silva in foliis. Canon. cap. 10. num. 20.* quod firmatur Capite *Ex multis i. quas 3. ubi Alexander II. que simoniacos declarat eos, qui dant, ut Beneficium obtineant, atque eos, qui dant, ut Ordinibus initientur. Certum porro est, Episcopum ex eo, quod Secretario tribuitur, non alia de causa lucrum percipere posse, quam quod Ordinem conferat, aut Beneficium, aut aliquid spiritale; quod proinde simoniac materialm constituit, ut propterea jure optimo Tridentina Synodus abusivas pronuntiaverit ejusmodi confuetudines, ut nempe lucrum percipiat ex Secretariis, vel iis tribuatur infra operam ac laborem, quem ad scribendas Litteras contulerint, quoniam in illis Episcopi utilitatem vergi, prout dictum est in Lateranensi Concilio, velata lib. 5. Decretalium de Simonia & Sicut pro certo. Quamobrem quia ipa lucrum, quod ex Sigillo & Secretariis Episcopos percipiunt, provenit ex spiritali, certum prouide fit in ea praxi aliquod simoniacum esse videri. En laudati capituli verba: *Tantum igitur abdere voluntates absum, confuetudinem hujusmodi (que magis accedit ei corruptela) penitus reprehendimus: firmare simonios, ut pro illis sive conferendas sive collatis nemo elicit quicunque praesertim exigere aut exorciare presumat. Aliquis & qui recipit, & qui dedit hujusmodi premium, omnino damnatur cum & Gizi & Simone damnatur. Cum ergo res ipsa, per se vitio non caret, non potest quicunque praetextu servari, quia nempe non sunt facienda mala, ut evanescant bona.***

Quod questionem tertiam, idem omnino de Officiali statuendum, quoniam Episcopi Justitia singularem ac præcipue in spirituali materia, versatur; quemadmodum autem haec de causa iubet Synodus modicum quid ab Episcopi Secretario percipi propter operam, quam impedit, non ab Episcopo; cum Officialis in eam facti specie veretur, ejus munus eodem jure locare non potest Episcopus, qui potius invigilare debet, ut Officialis modica summa contentus sit, et scilicet, quod ad eam congruum sustinendum sufficiat.

Quod questionem quartam, certa reguli loco habenda est Cardinalium in caput hoc Declarationis, que ejusmodi est: *Pro collatione Ecclesiasticorum curazarum, vel pro deputatione Vicariorum in illis, Cancelleri potest in singulis accipere mercedem suo labore convenientem; quia tamquam scripturarum, & ceteris omnibus comparata, unum unius aurei non excedat, dammudo ipsi Cancellerio salarium nullum sit confitendum pro officio exercitando; nec Episcopo ex Notariis commissis aliquip emolumenum, ex eisdem Ordinum collationibus directe vel indirecte proweire possit; tunc enim speram sicut ex prefata omnino teneri decernit; contraria taxas ac Statuta & Constitutiones, etiam immemorabiles, querimurcumque locorum, que potius abusus & corruptio secretariorum facientes non recipi possint, penitus cessando & interdicendo; & qui feceris facientes, tam dantes, quam acceptores, ultra divisionem utriusque, pacem a jure inflatus ipso facto invenerint.* Ex quibus verbis liquido constat eam Tridentina Synodi intenti esse, ut Episcopo vel ex Secretariatu, vel ex filio nihil emolumenta percipiant, & qui quid inde luci provenit, quod Synodus ad taxationem fatis modicam redigit, & ad eos, quibus Litteras ob signandi demandatum officium est, omnino pertinet. Cardinalium Declarationes hanc doctrinam confirmant, et verba: *Constituto prescipi ab Ordinatis ad primam Tonsum am forcipi, peccare, & mapas . . . pariterque a Presbyteris intelligitur periade ac corruptela revocata.* Itaque Cardinali-

Decimus Parisiis . . . ann. 1678.
Aug. de Lamet.

SECRETARIATUS.

C A S U S II.

1. Tridentina Synodus & Edicta definierunt, quid Episcoporum Secretarii pro Visa, aliisque Secretariis Actis percipere possint; nihilque præterea possit ii sibi sumere, qui in Simoniis suis actionibus incident.
2. Episcopus ex propriis redditibus debet iis stipendium placere, si minus ex Secretariis iuribus sati habeant.

Q U A E S I T U M .

Episcopus, cui septem tantum vel octo mille librarum est redditus, quicque ex Secretariatu nihil sibi conceperit, super Secretarii iuribus taxationem instituit, ut nempe ad expedientem Visa libra viginti pro Beneficiis pinguis erogant, ac pro ceteris habita prouuentum ratione.

I. Querit Ambrosius Episcopus, an pati possit Secretarium suum ex taxatione adhaerere?

II. An Edictum an. 1695, vim habeat in foro conscientie?

III. An Rex confesar te Edicto Episcopis, quorum adeo modicus prouentus est, completi nonnulli, an eis ea mens fuerit, ut Ambrosius ita minus Episcopus ad Secretarii sui sustentationem conferret, et vero contendat confesar, immunita Visa taxatione, exterritorum Actuum primum augeri, quod rei publice summopere onerosum esset?

Secus Ambrosius agre admodum sibi Secretarium comparare poterit, debet ille latine scire, & Ecclesiastice Curie flyrum callere, aliquip decentius dotibus exornari, eum porro virum nascisci omnino non poterit, nisi ejus jura aucta fuerint, vel ipse ei stipendia tribuat, id quod eidem pergrave fuerit.

R E S P O N S I O .

Consilium Conscientia subscriptum censet, id quod Ecclesia in Tridentina Synodo *sess. 21. c. 1. de Reformatione*, quodque Edictum Regis an. 1695, art. 2. Episcoporum Secretarii pro Visa concedunt, tamquam stipendium eorum labori atque industris debitum spectandam esse; ut prouide quicquid praeterem fumeretur, non amplius ad laborem & industria referetur, sed ad rem spiritalem, cuius gratia Visa vel alia Litera tribuerentur. Quamobrem ea taxatione simoniac suppositione non careret; ac multo quidem magis, si plus daretur pro priu Beneficio, quam pro tenia; five enim Secretarius stipendio gaudeat, five non, five habeat, unde vivat, five non, ejus quidem labor & industria, quod ex Concilio est ratio stipendi, quod enim conceditur, pro pinguis, quam pro temi Beneficio maiores non sunt; non plus vel temporis infusum, vel charte; non ergo maiore stipendio dignus est. Ac Tridentina quidem Synodus satis ficeret articulo suu mentem appetit, dum prater id quod Secretarius concedit, nihil omnino ab illis accipi vult, nec alia quicunque de causa etiam sponte obsum, aut alia quicunque.

His in hunc modum constitutis, ad tres questiones proprias responderunt:

Ad primam, Ambrosius tutu conscientia pati non posse, ut Secretarius id, quod inllata taxatione declaratur, sumere pergit; sequitur id ex haec tenus dictis.

Ad secundam, Edictum an. 1695. Clero populante, ut Rex sub initio iunxit, tuncum fuisse, cum illud nil aliud sit quam veterum Declarationum, ac veterum Recriptorum, que in Constitutione, que ab Ecclesia edita, atque ante servatae fuerint, executionem prodierint, redintegratio, nihilque contingit. Ecclesiasticis Legibus non contentaneum, prouide in conscientie foro, saltem quod articulos duos, de quibus agitur, obligare.

Ad tertiam; Edicti articul. 2. Tridentina Synodi menti conformem esse. Quare cum Synodus absoltu & indistincta de medico stipendi locuta sit tum quod cuique generis Literas, tum quod omnes Episcoporum Secretarios non licet Ambrosio Edicti articulum aut Concilii Decretum latiore quam notione accipere, ut distinguantur Episcoporum genera duo, unum eorum, quorum modicus, eorum alterum, quorum pinguis redditus sit; quandoque Rex & Concilii patres, quos non latebat admodum minutus Episcopatus existere, distinctionem eam adhibuerint, si necessariam vel utilem credidissent. Quod si Rex in dicti articulo 2. de Visa tantum loquitur, non prouide censetur Episcopis permisum, ut quod ait cetera Secretariorum suorum stipendium sagerent, sed potius res in eo statu reliquise, in quo Ecclesiæ Leges & Canonæ eisdem posuerint.

Ex his omnibus concluunt potest Ambrosium in presenti negotio littere debere regulis a Concilio, & Edicto an. 1695, praetulps, ita ut ex propriis redditibus Secretarii sustentatione praescribere teneatur, ut eum nascicatur, qui necessariis luctibus præstans sit, si Secretarius consuebit stipendio Canonibus, Regiaque Sanctione praescripto contentus esse noruerit.

Decimus Parisis . . . ann. 1696.
G. Fremageau.

Optandum sane foret Episcopo Secretariis suis stipendia statuere, ne quid illi pro Expeditionibus acciperent. Si enim ita Episcopi sibi gefissent, non tot in hoc quidem capite extixissent abusus, qui pauli querelis anla præbuerunt, & in causa fuerint, ut generales constitutiones ad eorum abusuum reformationem edenter, ut ex Trident. Concil. *sess. 21. c. 1. Constitutione Blesensi art. 2.* Edicto an. 1695, art. 2, licet intelligi. Concilium porro statuens, ne quid Secretarii sibi sumant in locis, in quibus viget laudabilis confusatudo nihil accipient, fatus ostendit eam sibi mentem fore, ut nihil Secretarius acciperetur.

Ideam debet Episcopi Secretariorum suorum animis inspirare, congnatum in stipendium statuentes, non tamen vita perunda censetur eorum Diocesisconfusudo, in quibus Secretarii iuribus taxationem instituit, ut nempe ad expedientem Visa libra viginti pro Beneficiis pinguis erogant, ac pro ceteris habita prouuentum ratione.

L.

In Nationali Concilio an. 1581. Rothomagi celebrato *sit de Juris. Ecclesiast. n. 9.* ita statuit: *Non licet Episcopis figura sum ad certum pacum locare, sed illud probo viro, nee indicio, tamen Ecclesiasticum committant.*

Decimus bac die 29. Augusti an. 1696.
G. Fremageau.

C A S U S III.

1. Episcopi Secretarius non potest quicquam exigere præter id, quod ei a Tridentino Concilio, vel Regis Edicto an. 1695, concessum est.

2. Et Confessarii abstinentiam negare debet, si quid ulterius exigas.

Q U A E S I T U M .

Episcopi Secretarius non alio stipendio gaudens quam Secretariatus emolumenta, pro Visa duodecim seu quindecim libras, & per ratione habita pro ceteris Litteris exigit; ut prouide Secretarius ei tercenta seu quadringenta fecta quotannis reddat. Tuusque est in conscientia, quippe qui hac in re nihil agat, quam Diocesis morem sequatur? Quomodo se gerere debet ejus Confessarius, qui ab eo non recedit, quod Tridentina Synodus *sess. 21. de Reformatione cap. 1.* precipit in hac verba: *Nisi vero . . . pro singulari Litteris Dimisioribus, sive testimonialibus decimam tantum aurei partem accipere possint.* Apteror quoque est in hanc rem vicefimus Blesensis Constitutionis Articulus.

R E S P O N S I O .

Consilium Conscientia subscriptum censet, Secretarium, de quo queritur, non posse duodecim seu quindecim libras accipere pro Visa, & ratione habita pro ceteris Litteris. quia Tridentina Synodus & Constitutione minus esse volunt Episcopali Secretarii stipendia, ad hanc negotia quod attinet: *decimam tantum unius aurei partem accipere possint*, inquit Synodus *sess. 21. c. 1. de Reformatione*, Constitutionis autem an. 1695, art. 2. ex gallico sermone haec verba reddi possunt, *et dictorum Prælatorum Secretarii nequeant accipere plusquam duas libras pro dictis Litteris Visa.*

Frustra porro dicitur Secretarius hac in re Diocesis consuetudinem sequi, ne alio stipendio gaudere; is quippe usus abusus est; cumque Secretarius sit Episcopi Domesticus, satis prouide est ejus sustentationem ex ipso Præsule peti, quam ex ministris quibusque Presbyteris exquireri. Hanc esse apparere Conciliū mentem, dum vetat, ne Episcoporum Secretarii laborum suorum gratis declaratum stipendium sumant, nisi post duplice conditione, quarum prima est, nulli Litteris pinguis expediendi mos in Diocesi obtaineat; in quibus locis viget laudabilis confusudo nihil accipient; altera est, *Dummmodo sit salarium nullum sit confitendum pro officio exercendo.*

Hinc concluditur, Secretarium non se fatis in tuto ponere, dum ait, sibi stipendii nil esse, quoniam est nimur omnino causas est, in quo ei aliquid, id tempe, quod supra declarationem est, nihilque praeteresse accipere licet.

Quia porro is, de quo in expositione dictum est, multo plus accipit, quam sibi legitime debeat, affieri potest ejus consilium esse quodammodo simoniacum, quoniam occasione rei spiritualis exigit temporalem. Quamobrem Confessarius eum de officio suo, de Concilii regula, deque Regis Constitutione, quibus se conformare necesse habet, monere debet, ei que abolitionem denegare, si perficit in proprio plus accipendi, vel exigiendi, quam quod Ecclesiasticis & Civilibus Legibus eidem concessum est.

Decimus bac die 24. Maii an. 1696.
G. Fremageau.

S E C R E T U M.

Non agitur hoc loco de Confessionis secreto, sed de eo, quod unusquisque in gravibus negotiis, quia ex familiaribus colloquiis percepit, custodire debet. Quamlibet stricti juris sit ejusmodi secreti religiose atque invicte servandi obligatio, sive secreti fides oblitrix fuerit, sive non; non defuit casus, in quibus a regula recedere non modo licet, sed etiam decet, atque adeo oportet. Causa exempli detergendum est criminotum consilium, tametsi secreti fide notum, cum, si detegatur, ejus executio impedit potest; idemque de quibusdam virtutis humanae societati perniciose, & quoad quadam ministeria periculosis sentiendum est; si enim contingat ea ex privato colloquio innescere, ac deinde qui eadem in se ipso prodidit, velit ea munia suscipere, quibus ejusmodi virtutis adversantes; is, cui ea innovere, secreti fidem non violat, si, quod scit, patet faciens, quomodo officia illa suscipiantur, impedit; mihi verbi causa non cum est, quemquam, ipso mihi fatente, minus recte de Religione sentire, quem tamen paratum intelligo Ecclesiasticum statum amplecti; ne dum peccem eos commonefaciens, qui id impedit possunt, peccarem potius gravissime, ni ita facerem.

C A S U S I.

Secreta custodienda.

Custodiendum secretum est, cuius detectio nores alterius salutis, famae, bonifice.

Q U A E S I T U M.

Petrus censum, quem ex Joanne percipit, in Pauperum Communitatem cum cautione transiert, oblati sibi ab eadem Communitate justa pretio. Plura jam annua debentur Communati, qua nulla bona ad Petrum vel ad Joannem spectantia cognoscit, nullamque proinde solutionem ipsum sibi esse intelligit. Notarii cuiusdam Clericus in Petri negotio occupatus ex ejus codicibus novit ipsum in bonis habere; ac deinde eum ex dicta Communitatibus Procuratore per periculum cognovisset, in quo verbatur, quod de stitorum Debitorum bonis ignoraret, ei dixit Petru in bonis esse, atque adeo ea se indigitarum promisit. Aliquanto post intantum Procuratori, ut promissa faceret, respondit Clericus se quidem in proprio persisteret, sed antea cupere sibi scrupulam ex animo evelit, ac declarari, ut Communatis Superiorum commonefaceret; quod tamen ab eo obtinere non potuit.

Queritur ergo, hicne Clericus, qui in ejusmodi facti spece, haud obstricta Petro secreta fide, agnoverit ex Actu, quem Notarius, apud quem dedit, nequamque firmaverat, Petro bona pedire; ut ita Pauperum Communatibus solvi possit id, quod eidem debetur, quodque ipsa non alia ratione sibi solvendum sperat.

R E S P O N S I O.

Confidimus Conscientia subscriptum, quod propositum facti specie vidit, existimat, cum de bono Pauperum Communatibus servando agatur, Petro procuratoria bona detegatur. Regulam hanc statuit Div. Thomas: (a) eamque sequuntur. Autores quique gravissimi, qui super hoc negotio scriperunt; omnes enim afferunt exceptionem, que generalē obligationem consequitur, ut scilicet nihil eorum patet, quod nobis secreto commissa sunt. (b) Adrianus & Navarrus (c) eandem sententiam propagantur. Ex posteriori verba: *Quidquid dicitur alicui secreto, quisquis ille sit, si id sacre nos est in prejudicium anime, corporis, famae, vel honorum alterius, detet secretum servare, quomodo iudex contrarium praecepit, quod fusus explanat. n. 222. in idem caput Inter verba.*

Cum ergo Clericus, de quo queritur, in hac exceptione veretur, quoniam si minus id patet faceret, quod compertum habet, Pauperum Communatis confusa sibi debiti iustarum faceret; et minus ille secreto obstrictus confiteretur, quod re vera nullum Petro injuriam irrogat, atque ita quam Procuratori obstrictum, fidem praestare potest.

Decimum Parisiis hac die 20. Septembris an. 1679.
Aug. de Lame.

C A S U S II.

1 Superiori aliquando denunciandus est, qui nos ad surpia sollicitavir.

2 Quidam sunt in hoc negotio servanda.

(a) S. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1. ad 2.
(b) Adrian. in 4. de reti. §. pro hujus clariori intellectu.

Q U A E S I T U M.

Adolescens Valetudinarii munere fungens in Communitate, in qua magis est numerus adolescentium, qui ad Ecclesiasticum statum instituuntur, ab eorum uno accitus in cubiculum, ubi levi ex causa in lecto jacebat, ad turpia sollicitatus fuit, se tamen ille tangi non est paup., eique culpe fuditur oculos posuit. Octavo post dies ab eodem adolescentem in cubiculum traxit, iterumque sollicitus interrogantem eadem confitit repulit, & amice simul ac vehementer monitum voluit. Paucis post diebus ei adolescentis fingivit, se ponitentia doctum errati sui confessionem edidisse, eunque r. gavit, ne quid Superiori placet faceret. Valetudinarius deinde Confessarius fuit rem aperuit, qui eum adducere voluit, ut Communatis Superiorum commonefaceret; quod tamen ab eo obtinere non potuit.

Queritur illi, an ad id in conscientia foro tenetur, atque an Confessarius exigere possit, ut Communatis Superiori rem ipse declarat? Videlicet timendum est, ne Adolescentis, qui eo impudentiae devenit, ut Familia Domestica semel & iterum aggrederetur, aliquem alium ex Familia pueram majori cum succello aggrediat, eique contagium commanicet; videntur quoque ponitentia, qua ille se affici testatus est, haud fatis gravis causa esse, ut ea formido disjiciatur.

R E S P O N S I O.

Confidimus Conscientia subscriptum censet, Adolescentem Valetudinarium Confessario jubenti, ut eum, a quo ad malum sollicitatus est, Superiori denuntiat, parere debere; si enim spectetur culpa, de qua agitur, ea sane enormis est & ejusmodi, ut inter adolescentes, qui se simili existunt, facile serpere ad propagari possit; et etiam maxime aliena ab eis status sanctificare, quem adolescentes si sibi proponunt, & ad quem ibi, ubi sunt, se se comparant; queaenamque ejusmodi peccatum consequentur incommoda, fere graviora sunt, quam quodvis aliud ex iis bene multis, in qua adolescentes probabi possunt.

Uno verbo agitur hoc loco de bono publico, ne scilicet exponatur periculo gravi damni, cuius longe maior, quam privati boni ratio habenda est. Prater has causas possunt Confessario alias peculiares causas praetulit ex persona ipsa de qua agitur, dute, quamobrem ponitentiam adigit, ut rem ad Superiorem deferat.

Nec fraterna correcitio tamquam sufficiens in hoc negotio spespenda confetur; praterquam enim ea fortassis nil aliud efficeret, quam adolescentem ad pravitatem suam in posterum cautius occultandam exasperet, si tamen Superior ea ut malit, quam ipsum explodere; eam ipse uilius quam quisvis aliis adhibebit; ac Superior quidam comitatio etatis sua se geret, ut ille utilias a se quam a quovis alio corrigit.

Concluditur, Adolescentem Ecclesiasticum tum solum ad Superiorum deierendum non fore, si nempe ponitentia tot tantaque figura dederit, ut crimen suum detefacta, ac tale nihil in posterum patratur esse merito confari possit. Debet ad extremum expondere Confessarius, an, universo negotio ponderante, statius fuerit Adolescentem, qui ad turpia infligavit, ante quam a Valetudinario Superiori denuntiat, monerit, ut a Communitate recedat. Ita quippe non eum suppeditabit, quod crimen innoverit Superiori, qui cateroginum eum acriter monitum fortasse dimittit.

S E.

Decimum in Sorbona hac die 31. Augusti an. 1702.
G. Frumeghan. G. Bourguet.

(a) Navarr. in cap. Inter verba. Conclusione perfecta, numero 402.

SEDES EPISCOPALIS.

C A S U S.

R E S P O N S I O.

Sedes Episcopalis vacans, Episcopo in amorem lapso.

1 Cum Episcopus ex morte, qui ejus animum afficit, & creditur infansibilis, Diocesis regens impar evasis, potest Sedes declarari vacans, & penes Capitulum jus est nominandi, qui eam administrabente.

2 Bonifacius VIII. ius hoc Sancta Sedi addicere voluit; sed ejus Decretales in Gallia nec recepta, nec executione mandata sunt.

Q U A E S I T U M.

Cum Episcopus M. . . . . in morbum gravissimum incisit, Senatus Rescripto propriis bonis administrandis ineptus est declaratus, tum vero Economus, qui eorundem honorum curam gereret, Regis consilii institutus fuit, Cathedralis Ecclesie Capitulum ex Decreto nescio quae Decessis administrandis ius sibi vindicat. Confutis idoneis viris, Canonici coiverunt, & Magnos Vicarios tres nominantur cum eis anno viginti eo munere fungebatur. In animo habent alium Officiale, aliumque Promotorum creare. Quia in re queritur, quid lentiendum, primo quidem quod nominationem Ministrorum in universum, deinde vero quod peculiarem Officiale & Promotoris nominationem.

Videtur generatum, antequam Capitulum administrare possit, necesse fore, ut Episcopus ipse administrationis incapax declaretur; si enim in instituendo temporalium economo hoc Juris forma servata est, multo magis eadem servari debet, ut spiritualis administratio transliteratur.

An non alieri potest hujus negotii cognitionem ad Pontificem pertinere? Eius esse nominare Commissarios in partibus, ut de Episcopi inhabilitate judicetur, ac deinde promittere, ut Magnus Vicarius Capitulum nominet, quod aliter & Juxta est & Pars, cum ad Diocesis spiritualia ius non obtineat nisi pereat vacante? Sedes porro non vacat nisi per mortem. Igitur Superiori conset, opere, eam vacare propterea, quod Episcopus ineptus evalerit. Secus videtur Capitulum nullo labore gaudent ordinis, quem Episcopus induit, mutandi, neque Ministros ab eo nominatos delitentur, atque adeo vice ipso, quicquid illi egarent, invertendi.

Quod autem ad Officiale ac Promotorem singillatim spectat, si quidem non sunt instituti per simplicem Commissionem, ut Magni Vicarii, qui sunt revocabiles ad putum; sed provisi sunt in Officii titulum ex Jurisprudencia, que hoc ineunte faculte verbatur, cum illi, tamquam qui deficit non possint, spectentur. Nimirum non ante an. 1637. Episcopi contrarium facultatem obtinuerunt quod Ministros ab iis decessoribus, aut filiis vacante, a Capitulo institutos; sed haec facultas ad Officiales ac Promotores, quos ipsi instituerunt, non extenditur; ita sentit Auctor Definitionum Iuris Canonici, titulo de Definitione.

Episcopus M. . . . . Officiale & Promotorem inquit, Sede nondum vacante, quoniam Episcopus adhuc in via vis est; Officiales & Promotores Provincentem uteque obtinent, non simplicem Commissionem, ut Magnus Vicarius; non potest ergo Capitulum Officiale alium, aliumque Promotorem inquit. Canon quidem, quo nuntiatur Ecclesia M. . . . . de gratia tantum iurisdictione verba facit; hoc pro negotiis ad omnes Episcopos, corumque precipios Ministros pertinet.

Videntur sane fore, an jus Ministros hos, Episcopo in iurisdictam & languecum lapso, defititudo ad Capitulum sit devolutum; an jus hoc ad Officiale ac Promotorem aqua atraque ad Vicarium generaliter extendatur, quidque in ejusmodi facti specie non immorti fieri possit?

At si huius causa iudicium deveniri non potest nisi per item, que longior erit Episcopi vita, que quidem creditur ut in singulis hisce causibus autoritas non ad Capitulum, sed ad Pontificem ex laudatis Decretalibus est devoluta; quod si tunc temporis Capitulum administratur, id non nisi pro interim est, & quod Vicarium Pontificis nominaretur: Ex his enim verbis, inquit Fagianus p. 30. apparet, quod Ecclesia vacante per capitularem Prelati, administracionem in spiritualibus & temporalibus iure proprio non ad Capitulum, sed ad summum Pontificis perire; unde ipse poterit alter ordinare, providere, vel forte Vicarium dando, ut dicit ibi Glossa in Ordinarii.

Concludendum ergo, non iure proprio Capitulum administrare, sed omnia ad summum Pontificem referenda. Rebus ulterius progradientur; ita enim lequitur in Concord. l. de Regia ad Prelat. nom. §. 1. Quoniam docimus vacante, Rex poterit nominare. Fallebit, quando Episcopus ejus capitulo a Schismatis vel Turci; tunc Papa poterit dare Coadjutorum, finis Regis nominatione, cap. Si Episcopus de Suppl. neglig. Prelat. in 6. quia non vere vacat Episcopus, & vacantiibus Rex tantum nomine: eadem ratione si Episcopus valetudine, perpera vel morbo desideratur.

(a) Domini Roynet & Nollet Advocati fenserunt Sedem vacare,

sur, vel alio modo, Papa sine Regi nominatione Coadjutorum datur, cap. viii. §. si autem de Cler. egrat. in 6. Eadem Caffelli sententia est in Definitionibus Juris Canonici V. Coadjutorum; ad dique, cum Pontifex, inconfutato Rege, Coadjutorem nominat, id de spirituali tantum administrationi accipendum est, & non cum fuisse successores sive, quia iuri, quo Rex gaudet ad Episcopatum nominandi, id derogaret.

Excipit sane Fagnanius casum Episcopi, qui notoris Hereticis est; tunc, inquit, vere ac proprie Sedes vacaret, & Capitulum administraret; affect in id Congregationis Cardinalium Tridentinae Synodi Interpretum decisionem diei 14. Januarii an. 1588. que ejusmodi est: An Episcopo existente, facultas concedendi dimissorias justa caput 10. Sess. 7. periorum ad Capitulum Cardinalem Ecclesie? Congregatio censuit ad Capitulum pertinere, si Episcopus sic notoris Hereticis.

Sed omnibus hisce anterioribus respondetur, eas Jure veteti contrarias esse, ut licet ex Capitulo Quatuor tristis, quod ex S. Gregorio Epistola ducentum est; eligebatur, & ex consequenti sedes vacabat; ex quo sequitur, antequam electio pergeretur, Clerum administrasse; Cleros semper Administratores eligebat ad Episcopum mortem usque; non apparebat Ponitismus nominasse, cum Sedes vacaret. Antiquis temporibus Metropolitanus, inquit Fevretus, proximum, aliquem Episcopum delegabat, qui temporalia simul & spiritualia, vacationis tempore, & quoad Sedes occuparetur, administraret. In Epitolo 44. sub finem S. Ambrosius Constantio Episcopi proximam Ecclesiam, quoad occuparetur, commendat: Commendo tibi, fili, Ecclesiam, qua est ad forum Cornelii, quo eam de proximo intercessis frequentius, donec ordinetur Episcopus, occupatus diebus ingruentibus Quadragesima, tam longe non possum occurere.

Vetus Bonifacius VIII. ne Metropolitanus Sedes vacantes administraret. Vide cap. 5. Episcoporum de supp. negl. Prelat. Non Archiepiscopos, sed Capitulum &c. quia nempe voluit Pontifex. Administratoris interregni tempore statuunt jus Sancta Sedis tribus, quemadmodum ex appellatis Decretalibus, sed imprimis ex Cap. 10. cui procuratio 42. de elect. Iatis apparent; sed novum hoc jus in Gallia receptum non fuit: Capitalis, inquit Fevretus, Sede vacante semper vel servatum jus temporalia simul & spiritualia vacationis tempore regendi atque administrandi. Confuli possunt Capita illis qui 11. & Cum clavis 14. de Major. & obid, in quibus Capitulum Sede vacante administrare pro certo ponuntur. Confuli quoque potest Petri Damiani Epitola 10. ad Clerum & Populum Moguntinum data, lib. 5. Roganum est, inquit, Dominus noster Papa, vobis modo se non ingener, Ecclesia, de qua quæsto, tunc temporis perturbatur si sed Ecclesiam vestram vacare interim,

Decimus hac die 8. Octobris an. 1696.
G. Fromageau.

SEPULTURA ECCLESIASTICA.

Fidelium in Ecclesia Communione defunctorum Corpora, terra Sanctæ tradenda sunt, quantum quidem fieri potest, in Coemeteriis, aut prope Ecclesias, ut ad eos pertrahantur preces confanguecorum, aliorumque Fidelium, qui eo convenient, & Sanctorum, qui ibidem honorantur. Cui porro, quibus in circumstantiis, quibuscumque cum circumspectionibus ea sepulta, quia dicitur Ecclesiastica neganda sit, ex sequentis casus solutione constabit.

C A S U S .

Sepultura Ecclesiastica Religioso Apostata denegata.

¹ Religiosus Apostata, qui Libellum famosum contra proprium Ordinem scripsit, nec palinodium canere vult, agnosca Sacra mentis privandus est.

² In eo statu vita sancta Sepultura Ecclesiastica neganda est.

Q U A E S I T U M .

Cum Religiosus Professus in Ordine reformato, coquœ stritissimo fætus & quidem cum magno populi scandalo a Religione defecisset, gratiam obtinuit, & ad Monasterium reversus est. Aliquanto post rursus evasit; sed cum a Superioribus detentus captiuus fuisset, instituto processu, editaque sententia, coactus est subire Canonicas omnes Ordinis penas, qua Apostatis impontuntur. Denique ille a Romana Sede facilius obtinuit ad laciorem Ordinem transiuncti, siqualem Receptorum Benevolentia compreficeret; sed cum eum nancisci non posset, nemine tam indiguo hominem exciperre volente, adversus Ordinem suum, alioquin Religiosos Libellum furore, mendacis, calumnis, & injuriosis infractione edidit, ne proprio quidem parcens Archiepiscopo, cui negligientiam & molitatem in corrigendis abusibus, apud Religiosos graffantibus exprobabat; obtinuitque, ut Libellus in Suplicationis formam Regi offerretur; sed cum Princeps negotii judicium ad ejusdem Religiosi Superioris rejecisset,

(a) Vide tom. 1. collectionis Cleri.

R E S P O N S I O .

Concilium Conscientia subscriptum censet, Religiosum, de quo in Expositione mentio fit, extrema Unctione, ac si quidem obliteret, Ecclesiastica Sepultura privandum esse, nisi in se reversus sincera poenitentia signa der. Sed ut hac veritas in bono lumine collocetur, pro certo ponendum est.

I. Ecclesiastica Sepultura pectori negandam non effinit ob peccatum publicum & notoriū, ut declaratur in Rituali Romano Pauli V. titulo de Exequis in hec verba: Negatur igitur Ecclesiastica sepulitura Pagani, Judais, Hereticis manifestis, publicis excommunicatis, & publicis peccatoribus, qui sine penitentia perirent: & e veligio: sis, de quibus publice confars, quod siem in anno non suscepimus Sacramenta Confessionis & Communionis in Pascha, & abhuc nullo signo contritionis obseruantur. Denique si quid dubitationis occurrat in ejusmodi casibus, Ordinarius audeandus & consilendus est: Ut vero in predictis casibus dubitatione occurrit, Ordinarius consulatur. Idem tradunt S. Antoninus, (a) & alii Auctores bene multi, quos in medium assert Petrus de Murga, qui loco ad marginem citato inquit, an publicus notusque peccator, qui in peccato priuato pena gravis est; jam vero pena hæc non est in eum infligenda, in quem Canonica Sententia (b) pronuntiata non fuerit, ut declaratur in Jure; atque adeo ea

dem poena non nisi a Judge, & quod inde sit consequens, per declaratorium Ordinarii Sententiam infligi debet. Hæc Periodizari sententia est.

Jam vero Religiosus, de quo agitur, gravissimi criminis reus est habendus, non solum quod bis Apollaca & profugus magno cum fæcularium scandalio ab Ordine suo delecterit, verum etiam quia emendatio reformationis pretexta Libellum famosum calumniarum plenum adveritus proprium ac ceteros Regulares Ordines Regis exhibendam coraverit, quod concilium Rex improbabat, qui ne audire quidem voluit, sed Monachum remisit a propriis Superioribus judicandum. Graviter etiam peccatum Religiosus hic, dum le Libellum Autorem fassus, Ecclesia tamen Sacramentis, atque adeo Paschali Communiione privari maluit, quam se calumnatores fati in qua facti specie sepultra Ecclesiastica si in eo statu moriatur, privandus est, ut Lateranense Concilium sub Innocencio III. decidit. Quare cum ejus peccatum publicum & gravissimum fuerit, jure proinde ei neganda est Ecclesiastica sepultra, si moriatur in eo statu, in quo mens impos sapientia, aut si sui compes factus nullum penitentie & contritionis signum exhibeat.

Si ergo firmum est, ut esse videtur ex iis, qua hastenus dicta sunt, Religiosum hanc Ecclesiastica sepultra esse privandum, conseqens fit a minori ad maius, ut vulgo dicunt, ei quoque Extrema Unctionis Sacramentum negandum esse; nec juvat dicere id publico scandalo fore; potest enim defuncti cadaver humo crudi in loco profano sine strepitu, & cum id in Scularium notitiam veniat, ita tamen ut ne id fratris nisi post Juridicam Superioris sententiam.

Decimus in Sorbona hac die 24. Novembris
an. 1700.

G. Fromageau.

S E R V I L I A O P E R A .

Diebus Festis & Dominicis.

Vide SANCTIFICATIO.

C A S U S I.

An licet otii vitandi gratia diebus Festis & Dominicis operari?

² Dominici Festi que diebus id operi pueris propria culpa confluis injungi posse, quod a servis exigere solet.

² Et quoque labore extra officinum tempus adduci posse, ut pecuniam, quod ex otio plerisque oritur, evitetur.

³ Ut causis se gerant, qui opus ita præcipuum, Episcopum consuler, & ab eo rufusmodi facultatem obtinere.

Q U A E S I T U M .

Si City dignum videtur, an Communis, que omnes promiscue puellas, ac mulieres a recto transe aberrantes, & a recto Regimen Præstis oblatas recipit, diebus Festis ac Dominicis uti possit earamdum opera, ad ligna ex defendenda, ubi ipsi opus fuerit, ad verrendum, ad deferendas fordes valorum, ad crispando capillos; & id quidem eo tempore, quo ad divinum Officium minime incumbitur? In ejusmodi occupatione id unum spectatur, ut illa distinguitur, & ab otio, quod corruptis animis & cordibus magnopere periculatum est, avocentur.

R E S P O N S I O .

Concilium Conscientia subscriptum censet, eas de quibus in Expositione dictum est, unius aut diuarum horarum spatio in recessus negotiis poe diebus Festis & Dominicis occupari; id enim ipsi injungi potest, quod Domestici ad familiarium, quibus supellectilis defavent, bonus facere solent.

Praetera complures Theologi, ut Sylvester, Layman, (c)

aliqui statunt ad peccatum, quod fere defidiam confessari, evitandum ebus Dominicis & Festis licere operibus, que ceteroquin servilia sunt, vacare, aut vacandum curare;

quod in his postillam verum est, quorum cordis & animi prava est preparatio: Et multo magis ad vitandum anima damnum, inquit Sylvester, (d) puta oisostatum, vel aliud peccatum, unde rationabiliter occupans hoc fine domicella poe suas devotiones, non autem ad lucrum principiaverit.

Denique ut tutius ii eave se gerant, quibus præcipienti-

bus, labor in hac Communitate suscipitur, consilendus est Piecianus Episcopus, & ab eo obtinenda permisso.

Decimus in Sorbona hac die 13. Febr. an. 1699.
G. Fromageau.

C A S U S II.

Labor his quidem diebus Ecclesiarum causa;
atque in Ecclesiis.

² Opera, qua diebus Festis & Dominicis vestis essent, licet evadunt, cum necessitas, aut piecaris causa fuerit.

² Si piecaris opera preparatoria tantum sunt, ea anteverti neceſſe est, nisi ex aliqua rationabilis causa die ipso facienda sint.

Q U A E S I T U M .

Regantur Doctores, ut super questionibus insequentibus dicant, quid sentiant.

I. An die Felto laborandi permisso ad Ecclesiam, que ad alium diem Festum paratur, ornandas, de ornamentis prudentium Virorum judicio necessariis & ratione consonis intelligatur, an etiam de parandis die Domingo Linteis & mappis ad ornandas Capellas, & umbones, de capetibus, linteolis, pictisque tabulis, rebuſque alii non pauci conferant, id quod non sine magno rumore, magnaque perturbatione fit, Ecclesiis scalarum plenis ad tenenda peripetalata?

II. Possintne ad ornandas Ecclesias tapetes, aliasque profane fustilem adhiberi?

III. An die Felto Patroni Ecclesiaz in feriam sextam incidente, die Dominicis precedente in ejusmodi preparationes incumbi possit; atque an postridie alii Diocesis die Felto occurrente, laboret licet in Ecclesiis ad aules extendenda, atque inferenda, feria secunda frequenti non expectata?

IV. Postfece foliemnis dies Felto impendi in ornanda Capella in peculiaris Congregationis gratiam, que postridie celebratur, id quod sepe fit divini servitii tempore?

R. E.

² (a) S. Antonius sum. tit. 10. c. 5. de Sepultura, §. 6. Petrus de Murga tom. 2. disputatione 20.

² (c) Layman num. 5. lib. 7. c. 4. num. 2.

² (d) Sylvester. v. Dominica 83. §. 4.

RESPONSI.

Conscientia Confititum, quod propositum facti speciem videt, existimat, hac in re tamquam certum illud initio statim ponendum esse, opera servilia, si necessitas adsit, aut pietatis causa praeceps sit, licet evaderet, ut ex Cap. Omnes & ex Cap. Conquestus de festis liquido appetat; verum pietatis opera in duplicitate ponenda est, ut nempe alia divinum servitum afficiant, vel ad illud tempus faciant, quo servitum idem peragitur, celebrantque, alia vero preparatoria tantum sint, ac diebus praecedentibus fieri possint.

Primi generis opera diebus Festis & Dominicis dubio procul ediri possunt, quoniam ea cultus ejus partem constitutum, qui Deo diebus sis exhibetur. At generis alterius opera, qua preparationes sunt, quibus in die Festi vigilia vacari potest, euangelistam Ecclesiam reverere, Altaria ornare, diebus ipsius Festis edenda non sunt, nisi quicunque causam subficit, exempli causa plures occurrant continui dies Festi, & die Festi in alterius Festi sequenti gratianam Ecclesiam parari necesse est; preparationes, he regulariter in vigiliis, non autem diebus ipsius Festis sunt peragende, quia cum dies hi peculiari titulo consecrati, & divino cultui omnino tribuendi sint, necesse proinde est, ut tunc in Ecclesia, quam liberime fieri possint, sancti Officij, orationi, omnibusque pietatis operibus vacare licet. Ita fentimus Cajetanus, Soto, (a) Toletus, Suarez, & Bonacina.

Ait Cajetanus, eos, qui sine rationabili causa iis operibus vacant, non nisi veniali culpa se obfringere: quia ratio, quam actiones haec ad divinum cultum habent, aliquia ratione culpam excusant, & vulgo quidem statuant. Autores, hac in re graviter non peccari, nisi scandalum aut contemptus existat. Suarez in hoc negotio sapientissime animadvertisit, ex ejusmodi preparationibus alias esse, qua ad divinum cultum proximiore quadam ratione referuntur, cuiusmodi sunt Alterare ad Sacrificium scopis mandare, & exoriente, alias autem esse, qua non nisi remotiore ratione referuntur, ut univocam Ecclesiam reverere, & parientes tapetibus expolire. Adit hic Auctor id potissimum cavendum esse, ne diebus Festis ea peragantur, qua tantum remote divinum cultum respiciunt. Videatur ergo potio jure cavendum, ne extirpant complures, minimeque necessariae supelleciles, tabulae, tapesterie, calcitra, aliisque ad parandam Ecclesiam res importanter; cum ejusmodi importations opera sint, ut ita dicam, plausum mechanica, & quibus rumoris ac perturbations mutum existit.

At gravius quoque malum est, si ea opera siant, quo tempore peragitur divinum servitum, quod perturbatur magno strepitu, qui in Ecclesia tunc excitatur; id quod reverentia, qua sanctorum Mysteriorum, divinique Officij celebrationi debetur, summopere adveratur. Tridentina Synodus (b) Episcopis mandat, ut officii divini tempore ab Ecclesiis deambulacionibus, strepitus & clamores arceant, ut Dominus dei Dominus orationis esse videatur, ac dico possum. Senonesio quoque Concilium an. 1584, celebratum in re ita mente suam appetit: Nullus in Ecclesi, maxime dum sacra agatur, deambulet, usquecumque, aut discursus; cossens, quacumque divinum Officium impedit, aut quicunque modo perturbare possunt, ne illi, peccatores, vena popularum, ibi peccata, committi deprehendantur. Identitatem in Synodo Carnutensi an. 1626, in alia Senonesi an. 1629, & in Concilio Rothomagensi an. 1581.

Itaque Parochi abusus hos pro viribus impetrare tenentur cum cohabitacionibus, tum etiam, si opus fuerit, commonentatio Episcopo loci, qui prudentia sua, suoque zelo usus malo remedium afferre poterit, ac mandare, ut in ejusmodi decorationes diebus tamum ferialebus incubatur, ac prasertim ne eis divinum Officium turbatur.

Ceterum quanvis non fit vetitum extranea hac ornamenta in Ecclesia adhiberi, coram tamen moderatiori usum esse necessitatem, videndumque bac in re, quid congruit dignitatem sanctorum locorum, in quibus timendum est, ne harum rerum, que oculos pertrahunt, & quedam quasi spectaculo detinent, immodecum apparatus attentionem ac devotionem impedit, retrahitque facis iis rebus debitam, quas Ecclesia complectitur, quaque debent imprimis Fidelium animos occupare.

Denuo quod attinet ad quæstiones hoc loco propositas, in mente revocandum est, Deum in spiritu & veritate adorari velle, interiori cultum exteriori longe multumque prestat, eumque merito viuperandum esse, qui humana inventa, & peculiares Confitudines confitentur, Dei & Ecclesie Praecepta & iusta neglexerit, nec, quo decet, diligenter servaverit. Id optime monet Rothomagensis Concilium an. 1581, celebratum his verbis scitu relataque dignissimis: (c) Prima

ac precipua pars cultus divini in animo conflitit, ut prius diligamus ac veneremur Deum in veritate de corde perfetto, deinde verbo aequo opere, ut de nobis non dicatur: Populus hic labii me horitur; cor autem eorum longe est a me: ita ut Christi aequus ejus sponsus Ecclesia Mandata obseruemus, nec humana ratione inventa, nec privatas quorundam locorum confusitudines, ac plerisque porci corruptelas. Praecepis ejusdem Christi & Ecclesie auferemus, aut ex illis ista irrita faciamus.

Decifum in Serbona hac die 8. Novembris an. 1692.
G. Fromageau.

CASUS III.

Servilium operum suscepitio diebus Festis & Dominicis.

- (a) Non agitur contra Praeceptum de diebus Festis & Dominicis faciendis, suscepitio iis diebus labore, cum adeo proprie dicta necessitas.
(b) Nemo sibi in hoc negotio blandiri debet, ut nempe non cupiditate animo lucri, sed vera indigentia aequo usitate proximi ad laborenum ferasur.
(c) Locorum, ubi quisque aequo, confusitudinem fecit debet.

QUÆSITUM.

Illiud ponitur tamquam certum, ac prorsus indubitatum ad Servilia opera extra culpam diebus Festis, aut Dominicis peragenda, que sis diebus vigila sunt, duo requiri: gravem festi necessitatem, & Ecclesie dispensationem, cum ea comode peti potest; quia ad Ecclesiam pertinet judicare, an necessitas, cuius proba sibi quis permitti contendit, ut labore, verba, & legitima sit; atque an non ipse se decipiat, qui se in iis casibus veritari putat, in quibus hujus Praecepti obligatio cessare potest, qm admodum persepe fit, ut homines temere in iis se casibus esse sibi facile perfuscent.

Ergo reguntur Doctores, ut tatas aliquas, quas sequi licet, regulas tradant. Quid sentendum de Pistoribus, qui coquunt, & vendunt diebus Festis, & Dominicis, de Lanis, de Tonforibus? Exconfutantur Artifices diebus iis laborantes, cum eos urget necessitas ea opera conficiendi, que ab ipso requirent ii, qui eos iisdem addicunt? Causa exempli Tutor, ut calceos parat; Sartor, ut vefem consuat; verbi, ne, si minus iis, a quibus incitantur, facientur, illi ad Artifices alios accedant, eorumque opera non amplius utantur? Omnes hi caus frequentissimi sunt, ac prope quotidiani, ac sepenusero Confessariis negotium, ac perturbationem afferunt.

RESPONSI.

Confititum Confidentia subscriptum, quod proposita quæstiones vidit, existimat, ex D. Thoma contra praeceptum de Festorum, & Dominicorum diem sanctificatione minime pecuniarum, peracto aliquo opere servili, & corporali, cum adeo necessitas, vel ut primum, vel ut proximodum vietur:

(d) Opus corporale, quod ordinatur ad salutem corporalem alterius, non est contra observantiam Sabbathi; similiter opus corporale, quod ordinatur ad immounum dannum rei exterioris vicinum, non violat Sabbathum.

Hujus principiis vi potest quipiam die Festo, aut Dominicis servili operi vacare, cum illud est necessarium ad pecuniam ipsius, totiusque familia subsistentiam, vel ne eos, qui bus deservit, a se removeat, atque alienis reddit, id, quod ei grave dannum aferret; tunc cum opus, quod agit, hanc proprie servile est, sed naturale, & commune tum quod servos, tum quod liberos; Opera servilia corporalia, inquit D. Thomas, in sanctum servilia dicuntur, in quantum proprio personis ad servienter; in quantum vero sunt communia servos, & liberi, servilia non dicuntur: quilibet autem tam servus quam liber tenet in necessariis provisore non ratus sibi, sed proximo. Quamobrem Notarius, Mercator, Tenor, Furnarius, Aurilex, Molitor labore possunt, aut vendere non sine his conditionibus, que sunt expolite, quasquidem D. Thom. prescribit.

At ii, quos nominavimus, Operarii cavere debent, ne ipsi blandiantur, ac fucum faciant, neve cupiditate, atque animo lucri ad labores diebus Festis, & Dominicis fulcipientes potius, quam vera tum sua ipsorum, tum proximi indigentia moveantur. Itaque juverit eos ad Episcopi Magnum Vicarium, vel ad alios doctrina præstantes viros, cuiusmodi proprii Parochi sunt, accedere, perceptores, quid in dabo sibi faciendum sit, an vendere, ac laborare debeat, necne.

(e) Ita docet Gerfon in tractatu de praceptis Decalogi:

(a) Cajetan. 2. 2. quæst. 122. Soto 1. 2. de just. & iure quæst. 4. Tole. Instruc. Sacerd. 1. 4. c. 25. Suarez 1. 2. de Religioni c. 21. Bonacina in 3. præcept. Decalogi punto 3.

(b) Concil. Trid. Festi 22. Decret. de observandis & evitandis in celeb. Miss.

(c) Concilio Rothomagensi an. 1581. cap. de Divino culto.

(d) S. Thom. 2. 2. q. 122. art. 4. ad 3.

(e) Gerfon tractat. de præcept. Decal. c. 7. de 3. præcept. initio.

SERVILIA OPERA.

319

logi: Quod si dubieres occurras, consulas ille Superioris, aut prius, ne per amplam nimis, aut fratrem consentiam in pecuniam cadat. Videndum hac in re Dominus de Sainte Beuve ton. 1. & 3.

Non est ad extremum hoc loco omittendum, locorum, ubi degit, confutundini standum esse; alicubi nempe opus omne servile, ac laboriosum veatum est; & in hac facti species hec confutando tenenda est, nisi oblitus urgens, gravissime ratio. Alii vero quidam Mercatores; aut Artifices vendere, ac la-

borare possunt diebus Festis saltem ex tacto Prelati confusu, qui confutandis videt, & tolerat. Monet id Gerfon loco laudato: secundo, ut quilibet eo die absente ab omni labore, aut mercatione, aut alio quavis laborioso opere, secundum ritum, & confutandum patria, quam habitat; quam confundendum Prelatus illius loci cognoscens non prohibet.

Decifum Parisis hac die 5. Octobris an. 1696.

G. Fromageau.

SIMONIA.

Simonia nomen ductum est ex Simone Mago, Hæresiarum omnium Antesignano, qui cum Samaria baptizatus esset, ac rediit, ut in Actis Apostolorum legimus, (a) quia per impositionem manus Apostolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam dicens; date & mihi hanc potestem, ut cuicumque impositione manus, accipiat Spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum: pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimabis pecunia possideri. Non est tibi pars, neque sors in fermone isto. Cor enim tuum non est rectum coram Deo. In veteri Testamento criminis hujus insigne exemplum occurrit. Giezi Elisei Propheta famulus lucrum percipere voluit ex miraculo, quod eis Dominus Naaman Syrum a lepra liberans perpetraverat; ac re quidem ipsa ab eo ingentia munera accepit; sed eum lepro, totumque ejus stirpem incisit.

Servandum est igitur Servariorum præceptum, qui Apostolos suos, quos ad Evangelium disseminandum, atque ad miracula patranda mittebat, ita allocutus est: Gratis accepisti, gratis date; (b) nec imitatione digni sunt ii falsi Doctores, de quibus loquitur Div. Paulus, qui nempe ad congerendas divitias Religione abutuntur. Haud major injuria Dei verbo, & Sacramenta inferri potest, quam si ea in temporalium rerum, pecunia prelio estimabilium numerum pertrahantur, nec magis Ecclesiasticum ministerium deturpari, ac despiciat duci potest, quam si ad artis cuiusdam, ac negotiationis rationem detorqueatur. Est igitur Simonia venditio, vel emptio prædicationis, vel administrationis Sacramentorum, ita ut Christiana doctrina, baptismus, peccatorum absolutione, nonnisi certo soluto pretio, tradatur. Simonia quoque est, si Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, aliorumque Ecclesiæ Ministeriorum ordinatio, & quod inde consequitur, Officiorum Ecclesiasticorum, & proventuum ad eadem spectantium, videlicet Beneficiorum collatione vendatur. Nec solum Ordinis, ac Beneficii collatio debet esse gratuita, sed ejusmodi quoque sint oportet, Actus omnes, qui eo reseruntur, electio, confirmatio, nominatio, præsentatio, resignatio, examen, data posseficio, installatio, Litterarum expeditio. Economi munus nonnulli ad temporalia spectabat; illud tamen reque ac catena vendit prohibet Synodus Chalcedonensis. Simoniam quoque esse pronuntiant Canones, si quid exigatur pro docendi permissione, pro receptione in Monasteria, quippe quæ penitentiam tantum & Christianam perfectionem propositam habere debent, pro Ecclesiastica sepulchra, Ecclesiastum consecratione, nuptiali benedictione.

Uno verbo simonia definitur a D. Thoma: (c) studiosa voluntas emendi, vel vendendi aliquid spirituale, vel annexum spirituali; adduntur autem hac postrema verba, ut nimis intelligatur Simoniam non in eo solum positam esse, ut ematur, vendatur res mere spirituales, cuiusmodi sunt dona Spiritus Sancti, gratia, virtus insula, Sacramenta, & spiritualia ministeria; sed in eo quoque, ut ematur, aut vendatur res addita spirituali, ut Beneficiorum proventum, & jus, quod adest, istud fruendi; atque hæc quidem posteriora fero sunt Simonia objectum, nihil obstante non nullorum prava subtilitate contendentium fatis esse, ut ordinario gratuita fuerit, ac Beneficii proventum tamquam aliquid temporale astimari posse; is enim proventus Ecclesiastico Officio semel addicetur, non potest peculiaribus conventionibus ab eo sejungi, atque hoc Officium mere spirituale est. Nec satis apte dicunt temporale non tribui pro spiritu tamquam premium, quo spirituale ematur, quemadmodum fit in omnibus empionis, & venditionis Contractibus, sed solum præberi tamquam id, quo Collator ad Beneficium nobis conferendum moveatur.

Has nempe Propositiones merito proscriptis Innocentio XI. in Decreto diei 2. Martii an. 1679. Prima, (d) quia ordine 45. est ex iis, quas in hoc Decreto damnata sunt, effertur his verbis: non est simonia dare temporale pro spirituali, cum temporale non datu tamquam premium, sed solum tamquam ratio conferendi, aut faciendo rem spirituale, idemque sentendum, cum temporale est tantum gratia compensatio spirituali, aut spirituale temporale. Altera porro, nempe 46. ejusmodi est: Et id locum habet, etiam tempore sit ratio præcipia dandi spirituale, atque adeo etiam tempore sit finis rei spirituali, ita ut illud pluris sit, quam res spirituales.

Recentiores quidam Autores his nix principiis confluenterunt esse propemodum impossibile, ut simonia in praxi committeretur; & celebri Apologia Casuistarum assertuit expressis verbis pag. 62. Quicumque re ipsa veritate in hac animi præparatione (Non est mihi mens est, ut rem spiritualem temporalia aquare unquam velim, aut putem rem temporalem spiritualem rei premium esse posse) non committeret simonia adversus divinum Jus, tribuens aliquid temporale in retributionem rei spirituale, quam percepitur. Addo & illud, pergit hic Auctor, habitualis dispositionem fatis impedit, quominus in Simonia crimen incidatur. Quod si quis sit, in quo hac habitualis, seu actualis dispositio nunquam exierit, quicque pro re spirituali pecuniam det, ita ut utriusque valorem aquet, is quidem simonia peccatum contra Jus divinum committeret, tametsi re vera non cogitet, an res spirituale loco mercis, & pecunia pre-

tit loco sit.

Doctrinam hanc censoria virga notavit Theologica Parisiensis Facultas in hac verba: (e) Propositio hac, qua Auctor vult, hominem in actuali, aut habituali dispositione existentem, ut nunquam rem spiritualem temporalem requireat velit, nec putet rem temporale spiritualem rei premium, non committere simonia contra divinum Jus, tribuens aliquid temporale in retributionem rei spirituale, quam percepitur. Addo & illud, pergit hic Auctor, habitualis dispositionem fatis impedit, quominus in Simonia crimen incidatur. Quod si quis sit, in quo hac habitualis, seu actualis dispositio nunquam exierit, quicque pro re spirituali pecuniam det, ita ut utriusque valorem aquet, is quidem simonia peccatum contra Jus divinum committeret, tametsi re vera non cogitet, an res spirituale loco mercis, & pecunia pre-

Galli-

(a) Act. Apoll. cap. 8. v. 18.

(b) Matth. c. 10. v. 8. 1. ad Timoth. c. 6. v. 1.

(c) S. Thom. 2. 2. q. 100. art. 1.

(d) Decretum Innoc. XI. die 2. Martii an. 1679.

(e) Censura Libri Apologia Casuistarum per Parisensem Theologum Facultatem die 26. Iuli an. 1678.